

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi ja asetuksen (EU) 2018/1999 muuttamisesta (eurooppalainen ilmastolaki)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi ja asetuksen (EU) 2018/1999 muuttamisesta (eurooppalainen ilmastolaki) (U 11/2020 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ympäristöneuvos Merja Turunen, ympäristöministeriö
- toimitusjohtaja Jouni Keronen, Climate Leadership Coalition ry
- asiantuntija Tuuli Hietaniemi, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- suojeleasiantuntija Hanna Aho, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- pääsihteeri Petteri Taalas, World Meteorological Organization

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- maa- ja metsätalousministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- Suomen ilmastopaneeli
- Bioenergia ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Energiateollisuus ry
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Metsäteollisuus ry

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2020 vp

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Ehdotuksen tarkoituksena on luoda puitteet EU:n ilmastoneutraaliuden saavuttamiselle. Ehdotuksessa asetetaan sitova EU:n ilmastoneutraaliustavoite vuodelle 2050, säädetään nykyisen vuoden 2030 kasvihuonekaasupäästöjen vähennystavoitteen uudelleen tarkastelusta ja vuoteen 2050 ulottuvan kehityspolun asettamisesta, ilmastomuutoksen sopeutumiseen liittyvistä toimista sekä hallintoprosessista, jonka avulla seurataan, että EU etenee kohti ilmastoneutraaliustavoitetta.

Ehdotuksen 2 artiklassa vahvistetaan vuodelle 2050 asetettu EU:n ilmastoneutraaliustavoite, joka kattaa kaikki alat ja kaikki kasvihuonekaasut ja joka on saavutettava unionin sisäisin toimin. Kasvihuonekaasujen poistumia tarvitaan kompensoimaan jäljellä olevia kasvihuonekaasuja aloilla, joilla päästöjen lopettaminen on kaikkein haastavinta. Artiklassa edellytetään myös, että tarvittavat toimenpiteet toteutetaan sekä unionitasolla että kansallisella tasolla, jotta 2050 ilmastoneutraaliustavoite voidaan saavuttaa yhteisesti.

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen kehityspolun määrittäminen unionin tasolla auttaa varmistamaan, että EU:n vuodeksi 2050 asettama ilmastoneutraaliustavoite saavutetaan (3 artikla). Komissio tarkastelee EU:n kehityspolkua uudelleen joka viides vuosi Pariisin sopimuksen aikataulun mukaisesti. Pariisin sopimuksen mukaisesti osapuolet arvioivat säännöllisesti Pariisin sopimuksen täytäntöönpanoa ja yhteistä edistymistä sopimuksen päämäärän ja pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamisessa maailmanlaajuisessa tilannekatsauksessa. Komissio tarkastelee kehityspolkua uudelleen viimeistään kuuden kuukauden kuluttua kustakin maailmanlaajuisesta tilannekatsauksesta.

Ehdotuksen 4 artikla koskee ilmastomuutokseen sopeutumista. Hillitsemistoimista huolimatta ilmastomuutos aiheuttaa sekä nyt että tulevaisuudessa merkittävää painetta Euroopassa. Sen takia tulisi tehostaa toimia, joilla parannetaan sopeutumiskykyä, vahvistetaan kykyä joustavasti mukautua muuttuvaan ilmastoon ja vähennetään alttiutta ilmastomuutoksen vaikutuksille. Sopeutumisstrategioiden ja -suunnitelmien kehittäminen ja täytäntöönpano edistävät näitä tavoitteita. Jäsenvaltiot veloitetaan tekemään kansallinen sopeutumis suunnitelma- tai strategia. EU:n uudella, tulossa olevalla sopeutumisstrategialla pyritään suoraan auttamaan näiden tavoitteiden saavuttamisessa.

Komissio arvioi edistymistä viiden vuoden välein Pariisin sopimuksen aikataulun mukaisesti (5–7 artikla). Ennen kutakin maailmanlaajuista tilannekatsausta komissio arvioi jäsenvaltioiden yhteistä edistymistä ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttamisessa ja sopeutumisessa sekä unionin toimenpiteiden johdonmukaisuutta ilmastoneutraaliustavoitteen kanssa samoin kuin sitä, voidaanko toimilla riittävästi parantaa sopeutumiskykyä, vahvistaa kykyä joustavasti mukautua muuttuvaan ilmastoon ja vähentää alttiutta ilmastomuutokselle. Komissio myös raportoi edellä mainituista arvioinneista. Komissio toteuttaa tarvittavia toimenpiteitä, jos arviointi viittaa siihen, että unionin toimenpiteet ovat epä johdonmukaisia tai riittämättömiä tai edistyminen on riittämätöntä. Komissio voi tarvittaessa esittää EU:n lainsäädännön muuttamista tai uutta lainsäädäntöä. Jäsenvaltioiden on sisällytettävä pitkän aikavälin näkökulma paremmin energiaunionin hallintomalliasetuksen mukaisiin suunnitelmiinsa ja kertomuksiinsa. Komissio arvioi myös säännöllises-

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2020 vp

ti asiaankuuluvia kansallisia toimenpiteitä ja antaa suosituksia, jos se havaitsee epäjohtonmukaisuuksia tai katsoo, että toimenpiteet ovat riittämättömiä.

Ehdotuksessa myös annetaan komissiolle tehtäväksi tarkastella uudelleen nykyisiä politiikkoja ja unionin lainsäädäntöä sen varmistamiseksi, että ne ovat yhdenmukaisia ilmastoneutraaliustavoitteen ja kehityspolun kanssa. Komission on arvioitava ja tehtävä ehdotuksia unionin kasvihuonekaasupäästöjen vähennystavoitteen nostamiseksi vuoteen 2030 mennessä sen varmistamiseksi, että tavoite on johdonmukainen vuoteen 2050 asetetun ilmastoneutraaliustavoitteen kanssa. Komissio esittää syyskuuhun 2020 mennessä vaikutusarvioidun suunnitelman, jossa vuoteen 2030 ulottuvaa EU:n kasvihuonekaasupäästöjen vähennystavoitetta nostetaan 50—55 prosenttiin vuoden 1990 päästötasosta. Komission tarkoituksena on ehdottaa nyt käsiteltävän asetusehdotuksen muuttamista vastaavasti. Kesäkuuhun 2021 mennessä komission on tarkoitus arvioida EU:n lainsäädännön riittävyttä ja ehdottaa tarvittaessa lainsäädännön muuttamista, jotta vuoden 2030 päästövähennystavoite ja vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoite voidaan saavuttaa (2 artikla). Lisäksi varmistetaan, että ehdotus on johdonmukainen energiaunionin ja ilmastotoimien hallinnosta annetun asetuksen (EU) 2018/1999 ja sen muutosten kanssa tekemällä kyseiseen asetukseen asianmukaiset muutokset (10 artikla).

Komissio aikoo tehostaa yleisön osallistumista ilmastoneutraaliustavoitteen toimeenpanossa. Komissio helpottaa toimillaan yhteiskunnan eri tahojen mahdollisuuksia osallistua ilmastopoliitiikan ja -lainsäädännön valmisteluun ja parantaa valmiuksia toimia ilmastoneutraalin ja ilmastomuutosta kestäväen yhteiskunnan saavuttamiseksi (8 artikla). Myös energiaunionin ja ilmastotoimien hallinnosta annetun asetuksen (EU) 2018/1999 mukaisia jäsenmaiden ilmasto- ja energiakeskusteluja on tarkoitus hyödyntää.

Komissiolle siirrettävä toimivalta antaa delegoituja säädöksiä

Komissiolle ehdotetaan siirrettäväksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 290 artiklan mukaisesti toimivaltaa täydentää asetusta antamalla delegoituja säädöksiä asetusehdotuksen 3 artiklan mukaisesta kehityspolusta (trajectory) vuoden 2050 päästövähennystavoitteen saavuttamiseksi ja sen muuttamisesta tarvittaessa viiden vuoden välein.

Komissio tarkastelee kehityspolkua uudelleen kuuden kuukauden kuluessa kustakin Pariisin sopimuksen 14 artiklassa tarkoitettusta maailmanlaajuisesta tilannekatsauksesta. Asettaessaan kehityspolkua komission tulee ottaa huomioon seuraavat seikat:

- a) kustannustehokkuus ja taloudellinen tehokkuus;
- b) unionin talouden kilpailukyky;
- c) paras käytettävissä oleva tekniikka;
- d) energiatehokkuus, energian kohtuuhintaisuus ja toimitusvarmuus;
- e) oikeudenmukaisuus ja yhteisvastuu jäsenvaltioiden välillä ja niiden sisällä;

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2020 vp

- f) tarve varmistaa ympäristönsuojelullinen tehokkuus ja edistyminen ajan mittaan;
- g) investointitarpeet ja -mahdollisuudet;
- h) tarve varmistaa oikeudenmukainen ja sosiaalisesti tasapuolinen siirtymä;
- i) kansainvälinen kehitys ja toteutetut toimet Pariisin sopimuksen pitkän aikavälin tavoitteiden ja ilmastomuutosta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimuksen perimmäisen tavoitteen saavuttamiseksi;
- j) paras saatavilla oleva ja uusien tieteellinen näyttö, mukaan lukien IPCC:n tuoreimmat raportit.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että Suomen EU:n neuvoston –puheenjohtajakauden aikana joulukuussa 2019 Eurooppa-neuvostossa sovittu tavoite EU:n ilmastoneutraaliudesta vuoteen 2050 mennessä sisällytetään oikeudellisesti sitovaksi tavoitteeksi EU:n lainsäädäntöön. Pitkän aikavälin tavoite ja sen toteutumisen seuranta ohjaavat siirtymistä ilmastoneutraaliuteen koko EU:ssa ja luovat ennakoitavuutta unionin ilmastopolitiikkaan. Pariisin sopimuksen mukaisesti siirtymän kohti ilmastoneutraaliutta tulee olla peruuttamaton, toimien ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi tulee edistyä asteittain ja korostaen erityisesti fossiilisten päästöjen vähentämistä ja rahoitusvirtojen tulee suuntautua kohti vähähiilistä kehityskulkua. Valtioneuvosto korostaa tarvetta rajoittaa ilmastomuutos 1,5 celsiusasteeseen ja pitää hyvänä, että komission ehdotus on linjassa Pariisin sopimuksen keskeisten, sekä ilmastomuutoksen hillintää että siihen sopeutumista koskevien velvoitteiden kanssa.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoite kattaa koko talouden päästöt, sillä kaikkien talouden sektorien on osallistuttava tavoitteen saavuttamiseen. Valtioneuvosto pitää kuitenkin tärkeänä, että ilmastoneutraaliuden käsitettä ja sen määrittelyperusteita täsmennetään asetuksen jatkokäsittelyssä. Ilmastoneutraaliuden perustuminen Pariisin sopimukseen sekä Pariisin sopimuksen ja EU:n lainsäädännön mukaisiin kasvihuonekaasujen inventaariotietoihin olisi valtioneuvoston mielestä kannatettavaa. Valtioneuvosto korostaa, että ilmastoneutraalius tulee määritellä asetuksessa selkeästi. Lisäksi tulee eritellä miten päästöt ja poistumat lasketaan ilmastoneutraaliuden saavuttamisen seurannassa. Myös esimerkiksi meriliikenteen ja kansainvälisen lentoliikenteen päästöjen osalta tarvitaan lisätietoa siitä, miten asetusta sovelletaan niihin.

Valtioneuvosto tukee komission esitystä ilmastoneutraaliuden saavuttamisesta EU:ssa viimeistään vuoteen 2050 mennessä, jolloin kasvihuonekaasupäästöjen tulee olla korkeintaan yhtä suuret kuin niiden poistumat. Vuoden 2050 jälkeen EU:n nettopäästöjen tulisi valtioneuvoston näkemyksen mukaan olla negatiiviset. Komission ehdotuksessa tätä ei esitetä. Valtioneuvosto pitäisi hyvänä asian kirjaamista ilmastolakiin, mutta pitää ensisijaisena tässä vaiheessa 2050 ilmastoneutraaliustavoitteen asettamista sitovaksi velvoitteeksi ja katsoo, että ehdotus voidaan hyväksyä myös ilman tätä lisäystä. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan kaikkien EU:n jäsenvaltioiden tulee tehdä osansa EU:n ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttamiseksi. Keskeistä on myös huolehtia siitä, että toimenpiteet ovat vaikuttavia ja kustannustehokkaita.

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2020 vp

EU:n vuoden 2030 kasvihuonekaasujen päästövähennysvelvoitteen riittävyyden arviointi on tarpeen vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttamisen kannalta ja päästövähennysvelvoitteen ottaminen osaksi asetusta on kannatettavaa. Suomen ajama EU-tason tavoite on vähintään 55 %:n päästövähennys vuoteen 2030 mennessä vuoden 1990 tasosta. Valtioneuvosto kii-rehtii komission vaikutusarviointia ja suunnitelmaa vuoden 2030 tavoitteen nostosta. Tarvittavat muutokset unionin lainsäädäntöön, joista odotetaan komissiolta ehdotuksia vuoden 2021 aikana, tulee tehdä perusteellisten ja jäsenvaltiokohtaisten vaikutustenarviointien pohjalta.

Komissio esittää, että kehityspolku (trajectory) vuosille 2030—2050, johon ilmastoneutraaliustavoitteen edistymistä verrattaisiin, määriteltäisiin delegoituilla säädöksillä. Komissio tarkasteli polun toteutumista ja unionin lainsäädännön riittävyyttä viiden vuoden välein, sekä esittäisi tarvittaessa muutoksia unionin voimassa olevaan lainsäädäntöön tai uutta lainsäädäntöä. Valtioneuvoston mielestä ilmastoneutraaliuden edistymisen tarkastelu viiden vuoden välein Pariisin sopimuksen mukaisessa aikataulussa on tarpeen sekä 2050 ilmastoneutraaliustavoitteen toteutumisen että Pariisin ilmastosopimuksen velvoitteiden noudattamisen kannalta. Valtioneuvosto korostaa, että kehityspolun ja sen mahdollisen muuttamisen tulee perustua ilmastotieteen tuloksiin ilmastomuutoksen etenemisestä. Valtioneuvosto korostaa myös toimenpiteiden kustannustehokkuutta ja niiden vaikutusta talouden kilpailukykyyn. Valtioneuvosto pitää tärkeinä myös teknologianeutraaliutta ja ruokaturvaa, joita komissio ei mainitse huomioon otettavina seikkoina kehityspolun asettamisessa. Tavoitteena on luoda mahdollisimman ennakoitavissa oleva toimintaympäristö kaikille toimijoille. Valtioneuvosto pitää kuitenkin tarpeellisena, että kehityspolkua voidaan tarvittaessa tarkentaa ja korostaa, että kehityspolun tulee olla riittävän joustava, jotta muuttuneet olosuhteet voidaan tarpeen mukaan ottaa huomioon. Valtioneuvosto haluaa vielä selvittää tarkemmin delegoitujen säädösten käyttöä kehityspolun määrittämiseen ja muuttamiseen. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että komissio määritteli ehdotuksen myötä kehityspolun vuodesta 2030 vuoteen 2050. Nykyisen käytännön mukaan jäsenvaltiot päättävät ilmasto-politiikan yleistavoitteista eikä kehityspolkua ole määritelty.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että ilmastolakiin sisällytetään velvoite jäsenmaille laatia ja toimeenpanna ilmastomuutokseen sopeutumista koskeva suunnitelma tai strategia, sekä niitä koskevat yleiset sisältövaatimukset. Sopeutumistoimet vaihtelevat jäsenmaittain, joten eurooppalaisessa ilmastolaissa ei valtioneuvoston näkemyksen mukaan ole tarpeen säätää yleisiä sisältövaatimuksia yksityiskohtaisemmin sopeutumistoimista. Sopeutumistoimien etenemistä ja niiden riittävyyttä on tarpeen seurata. Valtioneuvosto katsoo, että suunnittelun, seurannan ja raportoinnin hallinnollista taakkaa ei tule tarpeettomasti lisätä.

Ilmastoneutraaliustavoite asetetaan komission ehdotuksen mukaan EU-tasolla, mutta sen saavuttamiseksi tarvitaan sekä EU:n että jäsenvaltioiden toimia, joiden edistymistä tulee seurata. Komissio seuraisi jäsenvaltioiden toimia ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttamiseksi energiaunionin hallintomallin mukaisten suunnitelmien (NECP) kautta ja antaisi tarvittaessa jäsenvaltioille suosituksia, joiden toimeenpanosta jäsenvaltion tulee raportoida tai perustella, miksi suositusta ei panna toimeen. Ilmastolain mukaisten suositusten tulisi olla linjassa niiden suositusten kanssa, joita komissio voi jäsenvaltioille antaa energiaunionin hallintomalliasetuksen nojalla. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että EU:n ilmastolain mukainen raportointi pohjautuu jo EU-lainsäädännössä oleviin velvoitteisiin laatia kansallinen energia- ja ilmastosuunnitelma, ja korostaa, että jäsenvaltioiden suunnittelu-, seuranta- ja raportointitaakkaa ei tule kohtuuttomasti lisätä. Ilmastolain mu-

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2020 vp

kaisen raportoinnin aikataulut tulisi asettaa niin, että komissio voi arvioissaan hyödyntää hallintomallin mukaisia suunnitelmia (NECP).

Komission esityksen mukaan ilmastoneutraalius tulee saavuttaa EU:n sisäisin toimin. Valtioneuvosto pitää tätä lähestymistapaa tässä vaiheessa hyvänä. Valtioneuvosto kuitenkin katsoo, että kansainvälisten joustojen käytön mahdollistamista voitaisiin tarkastella myöhemmässä vaiheessa esimerkiksi EU:n kehityspolun uudelleentarkastelujen yhteydessä. Edellytyksenä kansainvälisten joustojen rajoitetulle käytölle tulee joka tapauksessa olla, että niistä on sovittu Pariisin sopimuksen puitteissa riittävän tarkat säännöt, jotka takaavat kansainvälisten hyvitysten lisäisyyden ja estävät niiden laskemisen useamman kerran päästövähennystavoitteen saavuttamiseen. Valtioneuvosto katsoo, että maankäyttösektorin hiilivarastoja ja nieluja tulee hallinnoida jäsenmaakohtaisesti. Valtioneuvosto katsoo, että asetusehdotus ei ole ristiriidassa tämän periaatteen kanssa. Valtioneuvosto korostaa lisäksi tässä yhteydessä YK:n ilmastosopimuksen ja Pariisin sopimuksen mukaisia velvoitteita.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä Euroopan unionin ilmastolainsäädännön avointa valmistelua ja yhteiskunnan osallistumista laajasti lainsäädännön valmisteluun.

Valtioneuvosto tarkentaa kantaansa komission ehdotuksen käsittelyn edetessä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotuksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Ehdotuksessa esitetään säädettäväksi eurooppalainen ilmastolaki, joka määrittäisi puitteet ilmastoneutraaliuden saavuttamiselle EU:ssa vuoteen 2050 mennessä. Ehdotus on keskeinen osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa, ns. European Green Dealia (TaVL 3/2020 vp — E 61/2019 vp). Talousvaliokunnan tuossa yhteydessä esittämät laajemmat arviot ja kannanotot EU:n ilmastotoimien kokonaisuudesta muodostavat taustan myös nyt käsiteltävän esityksen arvioinnille.

Ehdotuksessa asetettaisiin EU:lle sitova ilmastoneutraaliustavoite vuodelle 2050. Tavoite kattaisi kaikki talouden alat ja kasvihuonekaasupäästöt ja olisi saavutettava EU:n sisäisin toimin. Kyse on sekä EU:n että kansallisen tason toimista, ja jäsenvaltiot velvoitettaisiin tekemään kansallinen sopeutumissuunnitelma tai -strategia.

Keskeistä olisi vuoteen 2050 ulottuvan kehityspolun asettaminen. Komissio päättäisi delegoitujen säädösten nojalla vuosien 2030—2050 välisestä kehityspolusta ja tarkastelisi sitä uudelleen joka viides vuosi. Samoin säädettäisiin hallintoprosessista, jonka avulla tavoitteiden etenemistä seurattaisiin. Edelleen säädettäisiin vuoden 2030 kasvihuonekaasupäästöjen vähennystavoitteen uudelleen tarkastelusta.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä määritellä EU-tasolla ne puitteet, joilla ilmastoneutraaliustavoitteeseen edetään. Nyt ehdotettu sääntely merkitsee ilmastoneutraaliustavoitteen määrittämistä oikeudellisesti sitovasti ja on linjassa Pariisin sopimuksen velvoitteiden kanssa. Talousvaliokunta korostaa samalla, että nyt on kyse vasta puitesääntelystä. EU:n ilmastopolitiikan keinot konkre-

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2020 vp

tisoituvat vasta yksityiskohtaisemmissa, nykyisissä ja tulevissa lainsäädäntö- ja politiikkatoimissa. Vasta tämä, lukuisista eri instrumenteista koostuva kokonaisuus määrittää ilmastotoimien tehokkuuden ja toimivuuden.

EU:n kehityspolku ja delegoidut säädökset

Ehdotuksen keskeinen osa on ilmastoneutraaliustavoitteen seurannassa käytettävän kehityspolun määrittely. Tähän liittyisi edistymisen ja toimien riittävyyden tarkastelu viiden vuoden välein, mitä voidaan pitää perusteltuna tavoitteen tehokkaan toteutumisen varmistamiseksi ja Pariisin ilmastopimuksen velvoitteiden noudattamiseksi.

Tältä kannalta ongelmakohtaksi nousee kuitenkin delegoitujen säädösten käyttö ilmastoneutraaliustavoitteen seurannassa käytettävän kehityspolun määrittelyssä vuosille 2030—2050. Muutos nykykäytäntöön olisi merkittävä: tähän asti jäsenvaltiot ovat Eurooppa-neuvoston kautta linjanneet EU:n päästövähennystavoitteista. Ehdotettu sääntely voisi käytännössä merkitä sitä, että komissiolle voisi siirtyä sellaista poliittista harkintavaltaa, jonka tulisi kuulua lainsäädäntövallan piiriin. Vaikka ehdotus sisältää luettelon kehityspolun määrittämisessä huomioon otettavista periaatteista, säännös näyttäisi antavan komissiolle hyvin laajan harkintavallan ilmastopolitiikan toimien määrittelyssä. Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella delegoitujen säädösten käyttöön nyt ehdotetulla tavalla on syytä suhtautua kriittisesti.

Kehityspolun asettamisen keskeisinä lähtökohtina tulisi joka tapauksessa olla toimien kustannustehokas kohdistuminen, teknologianeutraliteetti ja kattava vaikutusarviointi. Toimien pitäisi rakentua tieteelliselle perustalle, ja niiden tulee olla yhteensopivia luonnon monimuotoisuuden tavoitteiden ja esimerkiksi vesien hyvän tilan saavuttamisen kanssa.

EU:n ja kansainvälisen tason toimet

Ehdotuksen lähtökohtana on ilmastoneutraaliuden saavuttaminen EU:n sisäisin toimin. Talousvaliokunta korostaa kuitenkin myös ilmastopolitiikan kansainvälistä luonnetta ja toimien kustannustehokasta ohjautumista. Erityisesti Pariisin sopimuksen mukaisten kansainvälisten joustojen käyttöä tulee tarkastella viimeistään EU:n kehityspolun uudelleentarkastelun yhteydessä.

Vaikka nyt käsiteltävässä ehdotuksessa keskeistä on ilmastoneutraaliuden *tavoitteen* asettaminen, sekä EU:n että kansainvälisellä tasolla jatkossa keskeistä on ilmastopolitiikan toimien kustannustehokas määrittely. Tässä keskeiseen asemaan nousee fossiilisten polttoaineiden käytön minimointi. Tältä kannalta myös hiilitulleja koskeva pohdinta on edelleen ajankohtaista. EU:n ilmastotoimien lähtökohtana tulee olla ilmastomuutos maailmanlaajuisena ongelmana, joka kytkeytyy myös väestönkasvuun, luonnonvarojen ehtymiseen ja luonnon monimuotoisuuden köyhtymiseen. EU:n keinovalikoimassa myös sen ulkopoliittikan toimia tulee voimistaa.

Kansainvälinen näkökulma on keskeinen myös arvioitaessa ilmastopolitiikan eri osa-alueiden toimien tehokkuutta. Esimerkiksi metsäpolitiikan ja maailman hiilinielujen kannalta suurimmat kysymykset liittyvät trooppisten sademetsien hävittämiseen ja viimeaikaisiin suuriin metsäpaloihin. Tarkasteltaessa asiaa EU-tasolla tulee arvioida eri alueiden metsityspotentiaalia ja toisaalta sitä, millä tavoin metsänhoito ja kestävä metsätalous voivat olla osa ilmastotoimia. Kestävän met-

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2020 vp

sätälouden ja metsäteollisuuden kehityksessä keskeistä on erityisesti siirtyä kohti korkeampaa jalostusarvoa ja pitkäikäisiä tuotteita.

EU:n ilmastopolitiikan kokonaisuus ja osa-alueet

EU:n tämänhetkisen ilmastopolitiikan yksi leimallinen piirre on ohjauskeinojen ja tavoitteiden moninaisuus. Ilmastotoimet rakentuvat kolmen pilarin mallin, päästökauppasektorin, taakanjakosektorin ja maankäyttösektorin (LULUCF), varaan. Nyt käsiteltävä ehdotus asettaa keskeisen ja oikeudellisesti velvoittavan päämäärän EU:n ilmastotoimille, mutta ei muuta tätä perusrakennetta. Toisaalta ehdotettu sääntely ei myöskään estä sääntelyn rakentamista tulevaisuudessa nykyrakenteesta poikkeavalla tavalla.

Nykyisten, eri politiikkasektoreihin kohdistuvien keinojen ja siilomaisen rakenteen tehokkuudesta ja toimivuudesta on osin eriäviä käsityksiä. Toisaalta on arvioitu, että malli mahdollistaa toimien kohdistamisen ja juuri keskeisiin ongelmakohtiin puuttumisen tehokkaasti. Toisaalta on kuitenkin todettava, että rakenne on vaikeasti ymmärrettävä ja johtaa väistämättä päällekkäisiin ja osin erisuuntaisiin ohjauskeinoihin. Kustannustehokkuuden ja teknologianeutraliteetin sekä erityisesti metsien käytön kannalta rakennetta voidaan pitää ongelmallisena.

Talousvaliokunta on aiemmin mm. Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa arvioidessaan kiinnittänyt huomiota erityisesti tarpeeseen laajentaa päästökaupan soveltamisalaa nykyisestä ja ottaa käyttöön kattava hiilibudjetti (TaVL 3/2020 vp — E 61/2019 vp). Hiilibudjettia puoltaa se, että ilmastomuutoksen kannalta ratkaisevassa asemassa ovat lopulta kumulatiiviset päästöt. Tämä merkitsisi päästökaton asettamista ja ohjaisi ilmastotoimia kustannustehokkaasti. Päästökaupan laajentamista koskevaa pohdinnan ajankohtaisuutta korostaa myös erityisesti liikenteen sähköistymisestä seuraava sektori-integraatio: taakanjakosektorin, erityisesti liikenteen päästöjen tarkastelu erillisenä kokonaisuutena ei enää tällöin ole perusteltua. Talousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan nyt esitetty sääntely ei kuitenkaan ole ristiriidassa näiden päämäärien kanssa.

Pandemia, talous ja ilmastotoimet

Käynnissä oleva pandemia määrittää väistämättä myös EU:n ilmastotoimien ja ilmastolakia koskevan ehdotuksen käsittelyä. Pandemian talousvaikutukset ja toisaalta kriisiin vastaaminen ja siihen liittyvät elvytystoimet ovat suuruusluokaltaan massiivisia. Samalla esimerkiksi OECD-maiden julkisen velan on arvioitu kriisin seurauksena kasvavan vähintään 17 000 miljardia dollaria. Toisaalta tämä voi merkitä ennennäkemättömiä julkisia investointeja myös ilmastotoimiin, jos rahoitusta suunnataan talouden rakenteiden uudistamiseen. Toisaalta velkaantumiskehitys merkitsee jatkossa vääjäämättä rajoituksia myös julkistalouden kykyyn rahoittaa ilmastopolitiikan näkökulmasta välttämättömiä uudistuksia. Julkisen sektorin rahoituksella on rooli nimenomaan katalyyttinä: keskeistä on, että sääntely-ympäristö ja kannustimet toimivat niin, että yksityiset investoinnit ja kuluttajien valinnat ohjautuvat ilmastomyönteisiin kohteisiin.

Sekä nyt käsillä oleva ehdotus että tulevat elvytys- ja kasvupolitiikan toimet voivat kasvattaa entisestään EU:n ja Suomen edelläkävijyyttä ilmastopolitiikassa. Tämä merkitsee toisaalta mahdollisuuksia erityisesti puhtaan teknologian ja kiertotalouden toimijoille ja vientiteollisuudelle. Samalla kuitenkin kasvaa myös hiilivuodon riski, ja tiettyjen alojen kilpailukykyinen toiminta

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2020 vp

EU:ssa voi vaikeutua. Kasvupolitiikan toimien kohdistaminen talouden rakenteiden uudistamiseen, tutkimukseen ja kehitykseen samoin kuin johdonmukainen, ennakoitava ja mahdollistava sääntely-ympäristö ovat Suomen ja EU:n kilpailukyvyn avaintekijöitä.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 3.6.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juhana Vartiainen kok
varapuheenjohtaja Arto Pirttilahti kesk
jäsen Maria Guzenina sd
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Mari Holopainen vihr
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Eeva Kalli kesk
jäsen Pia Kauma kok
jäsen Riitta Mäkinen sd
jäsen Sakari Puisto ps
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Janne Sankelo kok
jäsen Hussein al-Tae sd
jäsen Veikko Vallin ps
jäsen Tuula Väätäinen sd
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Raimo Piirainen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2020 vp
Eriävä mielipide

ERIÄVÄ MIELIPIIDE

Perustelut

Perussuomalaiset pitävät ilmastonmuutosta ja ihmisen vaikutusta siihen todellisena ja kiistattona ilmiönä, mutta kyseenalaistavat nyt EU-tasolla toteutettavaksi ehdotetun menettelyn.

Perussuomalaiset suhtautuivat jo ennen koronavirusta kriittisesti EU:n ilmastotavoitteiden toteutumismahdollisuuksiin tai tavoitteiden merkitykseen tilanteessa, jossa alle kymmenen prosenttia maapallon hiilipäästöistä syntyy EU:n alueella. EU:n ilmastoneutraaliustavoite vuoteen 2050 mennessä on nykytietämyksen valossa epärealistinen.

Euroopan ilmastolakiehdotus vahvistaa oikeudellisesti sitovan ilmastoneutraaliustavoitteen, mutta reitti tuohon tavoitteeseen ja reitin vaikutusarviot eivät ole valmiina. Samaten ilmastolain noudattamisen tai noudattamatta jättämisen seuraamukset ovat epäselvät. Aikataulut ovat äärimmäisen kireät, ja kunnollisia vaikutusarvioita, palautekierrosta ja neuvotteluja ei ole ehditty tehdä. Kyseessä on siis hyppy tuntemattomaan.

Kuten talousvaliokuntakin on jo huomiota kiinnittänyt, delegoitujen säädösten käyttö olisi merkittävä poliittisen vallan luovutus kansalliselta tasolta EU-komissiolle. Perussuomalaiset painottavat tätä kohtaa ja huomauttavat, että jos linjoista ei ole päätetty etukäteen, on todennäköistä, että Suomen etu tulee jäämään myöhemmin isojen jäsenmaiden etujen ja poliittisen tarkoituksenmukaisuuden jalkoihin.

Perussuomalaisten näkemyksen mukaan ilmastolakiin suostuminen jättäisi epäselväksi, miten Suomen pohjoinen sijainti, pitkät välimatkat ja ulkomaankauppamme lähes täydellinen riippuvuus meriliikenteestä pystytään kompensoimaan. Suomen elinkeinoelämän kansainvälinen hintakilpailukyky ja siten taloutemme kestävyys ovat vaakalaudalla. Ihmisiä ei myöskään saa käytännössä pakottaa muuttamaan kaupunkeihin vihreän kehityksen varjolla.

Perussuomalaiset eivät luota siihen, että Suomen erityistarpeet metsäsektorin alueella tulevat huomioituiksi. On vaarana, että suomalaisiin metsiin, taloutemme ja työllisyytemme selkärangan, aletaan suhtautua Euroopan yhteisenä omaisuutena. Suomi ei saa olla nettomaksaja tässäkin eurooppalaisessa projektissa.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon, eikä yhdy valtioneuvoston kantaan

**Valiokunnan lausunto TaVL 12/2020 vp
Eriävä mielipide 1**

Helsingissä 3.6.2020

Veikko Vallin ps
Minna Reijonen ps
Sakari Puisto ps